

»Jaz sem *non stop* v krizi in *non stop* razmišljam.«

— Nejc Gazvoda,
režiser in pisatelj

Gregor Vuga

V slovenskem prostoru si poznan kot mlad pisatelj, pa tudi filmar. Se ti zdi, da je v današnji dobi specializacije področje kulture še vedno bolj dovzetno za takšno multidisciplinarnost?

No, saj nisem edini ... In zadnje čase sem bolj filmar, ker mi to vzame res veliko časa. Ne vidim pa v tem problema. Oboje imam rad, ne razmišljam preveč o tem.

Ulično vrenje v Sloveniji se zdi precej tesno povezano z različnimi kulturnimi dejavnostmi: *Protestival* je v celoti zasnovan na tej ideji, na vstajah je veliko je glasbe itd.. Po drugi strani ostaja kultura nekako na obrobju, paralelno z resničnim dogajanjem: tak vtis je recimo dajala tribuna DSP, ki je govorila mimo dejanskih pro-

testnikov. Kje vidiš mesto slovenske kulture v trenutni situaciji?

Zadnje mesece sem se zelo oddaljil od vsega, tudi od dajanja intervjujev, ravno zato, ker težko komentiram te stvari. Res se slabo počutim kot del črede, tudi tiste, ki naj bi mukala in blejala z angelskimi glasovi. Slovenska kultura ni uredila najbolj osnovnega vprašanja, ki bi si ga moral zastaviti vsak posameznik sam: kaj lahko vsebinsko ponudimo ljudem? Ne kako jim lahko ugajamo ali kako se lahko prodamo, ampak o čem naj govorimo. Na eni strani se ukvarjamo sami s sabo, na drugi smo na silo politično aktualni, družba pa se počasi sesuva v prah in na tisoče tem je, ki se jih nihče ne dotakne. Slovenci smo osamljeni, otožni ljudje, ki smo nenadoma izgubili še ti-

Nejc Gazvoda se je rodil junija 1985 v Novem mestu, kjer je tudi končal gimnazijo. Diplomiral je iz filmske režije na AGRFT v Ljubljani. Že od osnovne šole piše prozo, do sedaj je izdal že tri romane in dve zbirki kratkih zgodb. Diplomiral je s filmom *Skrbnik*, kot soscenarist je sodeloval pri *Osebnih prtljagi* Janeza Lapajneteta. Leta 2011 je predstavil svoj prvi celovečerec *Izlet*, ki je bil izbran za slovenskega kandidata za tujejezičnega Oskarja. Trenutno pripravlja svoj novi film, *Dvojina Dual*.

»Slovenska kultura ni uredila najbolj osnovnega vprašanja, ki bi si ga moral zastaviti vsak posameznik sam: kaj lahko vsebinsko ponudimo ljudem? Ne kako jim lahko ugajamo ali kako se lahko prodamo, ampak o čem naj govorimo. Na eni strani se ukvajamo sami s sabo, na drugi smo na silo politično aktualni, družba pa se počasi sesuva v prah in na tisoče tem je, ki se jih nihče ne dotakne.«

sto malo identitete in ponosa, ki je morda prišla s samostojno državo, če malo banaliziram. Kar pa večinoma slišim, so floskule starejših, ki po javnih tribunah vlečejo svoje zamere iz razuzdanih osemdesetih, ker se ne zavedajo, da smo del večje in mnogo bolj boleče zgodbe, ki bo še posebej topla nas mlade Evropejce, porinjene v kot, ki jim je bil obljubljen cel svet s figo v žepu. In res, res, res si ne želim biti del tega ... Edino skozi lastno delo lahko reflektiram stvari. In to delam. Morda za koga preveč subtilno, morda za koga neuspešno, ampak to me ne zanima. Zanima me, kaj lahko povem.

V zadnjih letih si se posvetil predvsem filmu. Si se od literature distanciral ali samo ni pravi čas zanjo?

Saj ni nikoli pravega časa za umetnost. In napačnega tudi ne. Ošpice dobim, ko mi kdo bluzi o kreativni blokadi in križi in o tem, da »razmišlja«. Jaz sem *non stop* v krizi. In *non stop* razmišljam. Ampak na koncu se vedno vržem na delo. Literaturo pa imam v mislih, upam, da še to leto.

Stanje slovenskega filma (predvsem kar se tiče njegovega financiranja ter ciljnega občinstva) je že od nekdanj predmet bolj ali manj utemeljenih debat. Z imenovanjem novega direktorja Viba filma se je ta debata

ponovno odprla, a zdi se, da javnost nima nekega pravega vpogleda v to, kar se dogaja. Kaj meniš o tem problemu?

Zdi se mi, da smo ena redkih držav, kjer so filmskim ustvarjalcem glavna vprašanja vedno le sistemska ureditev in financiranje filma, ne pa filmska vsebina in umetnost oziroma medij. Zdi se mi, da so moji kolegi o prvem povedali že dosti, o drugem pa niti ne toliko ... Žal.

Tvoj zadnji film, Izlet, je bil zelo dobro sprejet tako doma kot v tujini. Eden od razlogov je, da film tako z liki kot z glasbo in načinom snemanja govori jezik neke generacije, ki se morda do sedaj ni preveč oglašala. Kako se počutiš v vlogi »glasnika generacije«, ki so ti jo nadeli?

To so naredili že pred časom, ko sem izdal prvo knjigo, zbirko kratkih zgodb *Vericam nič ne uide*, tako da sem zdaj za nekatere že star prdec. Ne vem ... ne zdi se mi, da bi bil kak »kult«. Tudi tak tip nisem. Spoznal pa sem precej mladincev in mladink, ki jim je dogajal tako *Izlet* kot tudi tisto, kar sem napisal. In to me veseli. Všeč mi je bilo, da se je glasba *New Wave Syrie* vsaj malo razpihnila, da so igralci iz *Izleta* dobili določeno mero publicitete. Mi, ki smo zrasli nekje sredi osemdesetih, smo hecni. Tisti malo starejši so srečno zamudili val brezpo-

selnosti in so še malo jezdili na sanjah svojih staršev, tisti malo mlajši od nas pa so zrasli v obrambne mehanizme internetnega eskapizma in govornice ter neke čisto druge komunikacije. Čigav glasnik torej sem oziroma naj bi bil? Težko rečem, da imam kaj povedati generaciji, ki tripa na serije tipa *Skins* in *Girls*, meni se je skoraj zmešalo od groze, ko sem poskušal gledati te ode problemov prvega sveta. Sicer konstantno sledim temu, kar zdaj odmeva v umetnosti, ampak težko rečem, da sem trendovski, saj me zanimajo stvari, ki bolijo, in to ima vedno manjši krog občinstva. To nima nobene veze z generacijo. Pred časom je krožil po internetu nek citat še iz časov starih Grkov, ki so jamrali o tem, kako njihove mladine nič ne zanima in da je mlajša generacija obsojena na propad. Pa smo še vedno tu. In še vedno nekatere zanima kaj več: recimo, kaj je za obzorjem, ali zakaj je lepo, da na steno votline nasloniš dlan, vanjo pihneš prah in tako pustiš odtis. In vtis ... Ampak vsakdo odrašča v nekem okolju in času in iz tudi sam iz tega črparam, seveda. Je bil pa to, vsaj na začetku, tudi neke vrste upor proti temu, da so mladinske knjige, ki so mi prišle pod roke, pisali stari strici, ki o tem niso imeli pojma. Desa Muck nas je takrat štekala, ker se ni trudila biti kul. In tudi jaz nisem kul. Samo vem, kaj me zanima, in to napolnim z liki in tegobami, ki jih poznam. In najbolje poznam to, v čemer sem odraščal. Drugače pa se na splošno počutim kar dobro. Edino potoval bi rad več.

Trenutno pripravljáš svoj novi film, Dvojina. Katere lekcije iz Izleta si obdržal in kaj si se odločil narediti drugače?

Raziskoval sem tisto, kar me zanima –

daljše sekvence, še vedno uporabljam kamero iz roke, trudim se ujeti situacijo in je ne preveč togo postavljati ... čeprav s tem seveda določene stvari tvegaš. Strukturno sem šel v nenavadno smer, pred motivacijo likov vidiš situacije in šele na koncu sestaviš celotno sliko. *Dvojina* je bolj vinjeten film, bolj poetičen, mestoma počasen, krhek, občutljiv. Pravi recept za slovensko kino uspešnico, kaj ne? Imel sem tudi več časa, več lokacij, produkcijsko je bil film precej močnejši in vzel sem si čas, da sem našel prave lokacije, raziskal, kaj me vizualno zanima.

Gre pravzaprav za mednarodni projekt; kako je potekalo to sodelovanje? Kakšna je razlika med filmskim delom doma in v tujini?

Trenutno odgovarjam na ta intervju iz stanovanja v Kopenhagenu, kjer stanujem, ker delam na postprodukciji *Dvojine*. Kako poteka snemanje filmov v tujini, nimam pojma, saj tega nisem izkusil. Postprodukcija (torej obdelava tona in slike) poteka podobno kot doma; razlika je le, da imajo tu več izkušenj in bolj utečen sistem, tako da zadeve morda funkcionirajo bolje, ampak ne zato, ker Slovenci ne bi imeli pojma. Danska je pač nekoč v preteklosti sprejela odločitve, da bo skrbela za svoj film. In uspeh je prišel. Ne čez noč, ampak čez leta in leta, ko so počasi vzgojili generacijo, ki je nato naredila *boom* z *Dogmo* in podobnimi stvarmi. Zdaj na veliko izvažajo svoje igralce in režiserje v tujino. Delajo dobre filme in služijo z njimi. Ampak v Sloveniji in s filmom je tako, kot bi poskusil sestaviti dobro košarkaško moštvo, nato pa jih poslal trenirati v kamnolom, žogo zamenjal z lubenico in jim za trenerja dal človeka, ki v življenju še ni zadel koša in

igre niti ne mara, ampak ga bolj zanima, zakaj parket v dvoranah ni dobro položen. Toda v tem trenutku je res neumno izgubljati kakršnokoli besedo več o tem. Film se v dvajsetih letih sistemsko ni uredil. Zdaj, ko je država bosa in suha, pa zagotovo ne bo v parlamentu junaka, ki bo ob vsem dogajanju za svojo prioriteto postavil ureditev slovenskega filma, saj si najbrž nihče ne želi, da bi ga folk slekel iz kože sred' Prešerca. Če bomo hoteli kaj narediti, bo treba najti poti v tujini, delati manjše filme in tvegati. In v tujini tudi težko pridejo do financiranja, še posebej mladi. Razlika je v tem, da ko ti enkrat uspe, greš lahko še kam naprej, v Sloveniji pa si vedno znova na isti točki. To je najbolj boleče. In tu je bistvena razlika.

Umberto Eco je pred časom dejal, da gre pri evropski študentski izmenjavi Erasmus pravzaprav za seksualno revolucijo, ki ustvarja prvo pravo generacijo Evropejcev. Je na *Dvojino* mogoče gledati skozi to optiko?

Seksualna revolucija na plečih davkoplačevalcev. In to taka, ki proizvaja otroke vseh barv in narodnosti. To pa je nekaj, kar ogreje srce vsakega tradicionalista, zagotovo. Zanimiva teorija. Koliko bo na ta način bolj odprta Evropa tlakovala pot bolj strpni prihodnosti, bo pokazal čas. Trenutno nam z vzponom nacizma v Grčiji in hrepenenjem po Hitlerju v Avstriji, evroskeptično Veliko Britanijo, vse bolj zaprto Švico, prelaganjem šengena, ekonomskim terorjem Nemčije, ignoriranjem ljudskih pobud, obetajočo se privatizacijo naravnih virov in vse večjo brezposelnostjo ne kaže najbolje, se mi zdi. Rad bi verjel, da lahko preveč sangrije in počen kondom med Norvežanom in Španko ustvari prvega pravega Evropejca, ampak Erasmus je le ena izmed zača-

snih sanj, eskapizem, saj se ti vsaka sprememba načina življenja za nekaj časa zdi razburljiva. Meni je zdajle v Kopenhagenu fenomenalno, pa čeprav sem čisto prehlajen in plačujem osem evrov za pivo in mi leden veter vsako jutro na glavo obrne vse notranje organe. V Ljubljani bi bil že precej tečen. In ti Erasmus ljudje se nato vrnejo v svoje domove ali pa si naredijo domove nekje drugje v Evropi. In nato mine čas. In se navadiš. Utečeš. In pridejo težave, ki so povsod enake. Kajti ljudje se vedno bojimo zase in za svoje bližnje. Kaj bomo jedli, obleki, kdo nas bo pozdravil, ko bomo bolni, kdo nas bo branil, če bomo v nevarnosti. In migracije sem in tja te probleme omilijo, ker ko vsak večer spoznavаш nove ljudi in se sprehajaš po novih ulicah, določene težave odrineš stran. Sicer lahko to počneš celo življenje, ampak večina ljudi ni takih. Zmanjka denarja. Zmanjka poguma. Zaželiš si varnost doma, zaupanje partnerja. Postaraš se. Postaneš umirjen, svobodomiseln osebek, razmišljujoč posameznik, ki skrbi zase in za druge, razume različne nazore in se trudi, da je svet boljši. Če je družba okoli tebe vsaj približno urejena, seveda. Če pa si ogrožen, pa zanižiš, ko mimo tebe na morišče peljejo tiste, zaradi katerih naj bi ti bilo slabo. In čeprav ne verjameš, nimaš poguma. Takih ljudi je velika večina. In zgodovina se ponavlja. Rad bi verjel, da se rojeva generacija Evropejcev, ki bo določene stvari spoznala in jih obrnila na glavo. Ampak če bodo ogrožene bazične stvari, se bomo zatekli k starim metodam. Pa če bomo še tako pisani. *Dvojino* je morda malo mogoče tudi gledati skozi to optiko. Ampak zelo subtilno, kot je v moji navadi. Upam pa, da vseeno dovolj očitno. Vsaj za tiste, ki so ali si želijo biti pogumni. ●